מג א מיי' פ"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה לח:
מד ב מיי' פ"ד מהלכות ק"פ הלכה ב:
מה ג מיי' פ"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה לד:
מו ד מיי' פ"ב מהלכות ק"פ הלכה יד:
מז ה מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ב:
מח ו ז מיי' פ"ב מהל' ק"פ הלכה ו:
מט ח סס הלכה ז:
נ ט י מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה ט:

רבינו חננאל

אלא לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד, רואה אני דברי ר' אליעזר דיעבד כיון שיש דם אע"פ שאין בשר כיפר, אבל זה שאומר ר' אליעזר אפי' לכתחלה יזרוק הדם אע"פ שאין בשר, אין אני רואה דבריו בזה אלא דברי ר' יהושע אני רואה בזה, שלכתחלה לא יזרוק אלא אם יש בשר טהור ראוי לאכילה. איני והא מדקתני ומודה ר' יהושע שאם זרק הורצה, כלומר בדיעבד אפי' ר' יהושע מודה, ומה הוצרך ר' יוסי לומר רואה אני דברי ר' אליעזר בדיעבד והא דברי הכל הוא [ו]אמרינן מודה בדיעבד בנטמא בלבד אבל באבוד ושרוף פליג ר' יהושע דאפילו דיעבד לא הורצה, ואאבוד ושרוף אומר ר' יוסי רואה אני דברי ר' אליעזר דאיעבד הורצה וכר' אליעזר, ולכתחלה לא יעשה, כר' יהושע. אית לן למימר כיון דסוגיא דשמעתין סלקא דציץ מרצה על אכילות, אמאי (תני) הני חמשה דברים דתנינן במתני' אין נאכלין, אית לן למימר הא דאמרינן דציץ מרצה על אכילות לאו להתירו להאכל בטומאה הוא דקתני. אלא לדברים אחרים כגון הא דתנינן במנחות נטמאת אחת מן החלות או אחת מן הסדרים, ר' יהודה אומר שניהם ישרפו וחכ"א הטמא בטומאתו והטהור יאכל, ואמר רב פפא עלה בציץ מרצה על אכילות פליגי, רבנן סברי כיון דאלו נאכלו הציץ מרצה עליהן כטהורין חשבינן להו, הלכך אותם שלא נטמאו אינן נפסלין בטומאות אלא הטהורין נאכלין והטמאין נשרפין. וסוגיא דשמעתא נמי אהאי אורחא אית לן לאסוקה.

[**מתני'**] נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא חלב כו'. אמר רב **ואם זרק הורצה** ואע"פ שהבשר טמא אכילת פסחים לא מעכבא. איני והכתיב איש לפי אכלו למצוה אבל לעכב לא, **והתניא במכסת** מלמד כו'. (אמר) [אלא] רב דאמר כר' נתן דסבר כל ישראל יוצאין בפסח אחד, וכי כל ישראל אוכלין מפסח אחד, אלא ש"מ אכילת פסחים לא מעכבא. ודחינן להא ודילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להני ואי ממשכי הני חזי להני. **אלא הא ר' נתן דתניא נמנו עליו** וחזרו ונמנו עליו. ראשונים שיש להם כזית אוכלין ופטורין מלעשות פסח שני, האחרונים שאין להם לאכול כזית חייבין לעשות פסח שני. ר' נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני, שכבר נזרק הדם. ש"מ לר' נתן אכילת פסחים לא מעכבא. ומאי דוחקיה דרב לאוקמה למתני' דקתני

הא אמרת מודה רבי יהושע בציבור. תימה לרשב"ם מאי קושיא דילמא ה"ק רואה אני דברי רבי אליעזר שאף ר' יהושע לא אמר אלא ביחיד דכי האי גוונא אמרי' פ"ק דחולין (דף יב.) ובכמה דוכתי ואומר ר"י דהכא לא שייך למימר הכי דלא קתני בברייתא לא בציבור ולא ביחיד: **כי** מודה **בנטמא.** משום דאין מרלה: **ולעכב לא והתניא במכסת נפשות.** תימה לר"י והא קרא בשחיטה כתיב ומהתם נפקא דמחשבת אוכלין פסלה בשחיטה אבל בזריקה אמרן לעיל דאין מחשבת אוכלין בזריקה והיכי פריך משחיטה לזריקה ואומר ר"י דווקא מחשבת אוכלין ליתא בזריקה אלא בשחיטה אבל כשאין לו אוכלין לגמרי אף בשעת זריקה סברא היא דפסול שהיא עיקר עבודה כיון דבשעת שחיטה הקפיד הכתוב אפילו אמחשבה: **שאני התם דאי מימשכי הני כו'.** תימה לרשב"ם והא בשעת זריקה אינם יכולים לימשך וגמגא דהשתא לא חזי לאכילה וי"ל דדילמא ר' נתן סבר כר"ש דתנן לקמן בפרק האשה (דף פט.) נמנין ומוסכין ידיהם עד שיזרק הדם אי נמי נטמאו מקצתן או שמתו חזי להני: **ולרבי נתן איש לפי אכלו למה לי דבעינן גברא דחזי לאכילה.** וא"ת לרבנן נמי ליבעי הכי לעיל כי פריך ולעכב לא לימא כי אתא קרא לעכב היינו דבעינן גברא חזי לאכילה אבל בשר לא ולאו פירכא היא לרבנן בעו בשר חזי לאכילה כדתניא לעיל אחרונים שאין להם כזית אוכלין וחייבין לעשות פסח שני והא נמי לא תיקשי אמאי לא משני לר' נתן אים לפי אכלו למעוטי כדבעי למימר לעיל משום דלא אשכחן תנא דלא מקיים אוכלין למנויין אלא זקני דרום לחודייהו בפרק שני דזבחים (דף כג.) ולמאי דמוקי מתני' כר' נתן ל"ל דיולאין בפסח אחד דקאמר היינו דוקא דיעבד: **לימא ר' נתן היא כו'.** תימה לר"י והיכי מיתוקמא כר' נתן והא ר' נתן ורבנן לא פליגי אלא בשר אבל בגברא לכ"ע בעינן גברא דחזי לאכילה ועוד א"כ אפילו שחטו שלא לאוכליו נמי ואמאי נקט שחטו לאוכליו ועוד היכי תיסק אדעתיה למימר השתא דיש מחשבת אוכלין בזריקה הא פשוט בכולי גמרא דאין מחשבת אוכלין בזריקה כדמוכח בזבחים (דף ז.) ובתמיד נשחט לעיל (דס"ת.) ושם הבאתי וגלאה לר"י דה"פ נזרק דמו שלא לאוכליו לא שנזרק שלא לשם אוכליו אלא שבשעת זריקה היו הבעלים חולים והשתא קאמר כמאן כר' נתן דמשמע ליה כיון דר' נתן מיקל כולי האי ולא בעי שיהא בשר ראוי לאכילה[א] ה"נ לא חיישינן אם אין בעלים ראויין בשעת זריקה אבל רבנן דמחמרי ובעו שיהא בשר ראוי לאכילה ה"ה דבעו שיהו הבעלים ראויים לאכילה בשעת זריקה וה"נ סבר ר' אלעזר בסמוך דלא בעי ר' נתן גברא חזי אלא בשחיטה דווקא: גזיר

אלא. תרוויהו ביחיד והא לכתחלה והא דיעבד. והא דקתני אם זרק הורלה ואוקימנא ביחיד ה"מ דמודה רבי יהושע בדיעבד כשנטמא והא עלה קאי ומשום דאיתיה בעינא אבל באבוד ושרוף לא. ור' יוסי אפי' נשרפו או אבדו שייריה קאמר אם הקטיר קומצה כשירה:

מתני' נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם. אפי' לר' אליעזר דעיקר דפסח לאכילת אדם קאמי: וכמוקדשין אינו כן. אפילו לר' יהושע שאפילו נטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם דהא תרתי איכא מתיר ושיריים שהדם מתיר אימורין למזבח: **גמ' הורלה.** ופטור מלעשות פסח שני: **לא מעכבא.** כפרה בדיעבד: **אולין.** חולה וזקן: **רב.** דאית ליה אכילת פסחים לא מעכבא דאמר כר' נתן: **יולאין בפסח אחד.** ואע"פ שאין בו כזית לכל אחד אלמא אכילה לא מעכבא: **דאי מימשכי הני.** מה שיש בהן יותר מכזית לכל אחד חזי להני הנשאריס: **ואי מימשכי הני כו'.** אישתכח דחזי לכולהו דהי מייניהו מפקת הלכך אע"ג דלא אימשך חד מייניהו פטורין אבל ניטמא לא חזי אפילו לחד: **נימנו עליו.** עד שהיה כזית לכל אחד: **ומאי דוחקיה דרב לאוקומא למתני'.** כר' נתן דלא מעכבא ולמימרא דמתני' לכתחלה קאמר הא אם זרק הורלה: **נוקמה ברבנן.** וניתא דמתני' אפי' בדיעבד פסול: **פסח עלמו כשר.** קס"ד לזרוק דמו ולהקטיר חלבו אבל לאכילה לא וקתני ואדם יולא בו ידי חובתו: **אין מחשבת אוכלין.** חולה וזקן בזריקת דם דאיש לפי אכלו לגבי שחיטה כתיב: **חלים.** בריא: **גברא דחזי לאכילה בעי'.** דכי כתיב איש לפי אכלו אגברא כתיב דליהוי גברא בר אכילה אבל פסח לא איכפת לן אי לא חזי: **זורק בטהרה.** בכהנים וכלי שרת טהורין: **ור' נתן היא.** דאמר אכילה לא מעכבא ולא בעי ר' נתן גברא דחזי לאכילה ומתניתא קמייתא מוקי ר' אליעזר כרבנן: **הכא במאי עסקינן בציבור.** שנטמאו רוב ציבור בין שחיטה לזריקה כגון שמת הנשיא ונטמאו הילכך גברי דחזו לאכילה מינהו: **גזירה שמא.** לשנה אחרת יטמאו ציבור אחר זריקה: **ויאמרו אשתקד.** מי לא היינו טמאין בשעת אכילה ואכלנו ומע"פ ששחיטתו בטהרה השתא נמי אע"פ ששחיטתו וזריקתו בטהרה ניכול בשר בטומאה ולא ידעי דאשתקד בעידנא דהוי זריקת דם טמאין הוו והוה ליה פסח הבא בטומאה: ומיבעית

הא אמרת בציבור אפילו רבי יהושע מודה אלא רואה אני דברי ר"א בדיעבד ודברי ר' יהושע לכתחלה דיעבד אפילו רבי יהושע נמי מודה הוא דקתני מודה רבי יהושע שאם זרק הורצה הא בטומאה הא באבוד ושרוף כי קתני מודה רבי יהושע שאם זרק הורצה בנטמא [א]אבל באבוד ושרוף לא כי קאמר ר' יוסי רואה אני את דברי ר"א בדיעבד באבוד ושרוף: **מתני' [ב]נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם [ג]ובמוקדשים אינו כן אלא אע"פ שנטמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם: **גמ'** אמר רב גידל אמר רב אם זרק הורצה והא בעינן אכילה [ד]אכילה לא מעכבא והא כתיב [1]איש לפי אכלו למצוה ולעכב לא והתניא[ה] [2]במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו יכול שחטו שלא למנויו יהא בעובר על המצוה וכשר ת"ל איש לפי אכלו תכוסו [ו]הכתוב שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנויין אלא רב דאמר כרבי נתן דאמר [ז]אכילת פסחים לא מעכבא הי רבי נתן אילימא הא רבי נתן דתניא [ח]רבי נתן אומר מניין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד ת"ל [2]ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד אלא מלמד שכל ישראל יוצאין בפסח אחד דילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להני ואי ממשכי הני חזי להני אלא הא ר' נתן דתניא [ט]נמנו עליו חבורה אחת וחזרו ונמנו עליו חבורה אחרת ראשונים שיש להן כזית אוכלין ופטורין מלעשות פסח שני אחרונים שאין להם כזית אין אוכלין וחייבין לעשות פסח שני רבי נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני שכבר נזרק הדם אכתי דילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להו א"כ ליתני הואיל וראויים לימשך מאי שכבר נזרק הדם ש"מ בדם תליא מילתא אבל אכילה לא מעכבא מאי דוחקיה דרב דמוקים לה מתני' לכתחלה ור' נתן נוקמה כרבנן [י]ואפילו דיעבד נמי לא רב מתני' קשיתיה אמאי [יא](תני) אין זורק את הדם ליתני פסול אלא שמע מינה אין זורק לכתחלה אבל דיעבד שפיר דמי ולר' נתן איש לפי אכלו למה לי דבעינן גברא דחזי לאכילה מאן תנא להא דתנו רבנן [יב]שחטו לאוכליו [יג]וזרקו דמו שלא לאוכליו הפסח עצמו כשר ואדם יוצא בו ידי חובתו כמאן נימא רבי נתן היא ולא רבנן אפילו תימא רבנן[יד] [יה]אין מחשבת אוכלין בזריקה מאן תנא להא דתנו רבנן [יו]הרי שהיה חולה בשעת שחיטה וחלים בשעת זריקה חלים בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה אין שוחטין וזורקין עליו עד שיהא חלים משעת שחיטה עד שעת זריקה כמאן נימא רבנן היא ולא רבי נתן אפילו תימא רבי נתן גברא דחזי לאכילה בעינן מאן תנא להא דתנו רבנן [יח]שחטו בטהרה ואחר כך נטמאו הבעלים יזרק הדם בטהרה ואל יאכל בשר בטומאה כמאן אמר רבי [יט](אליעזר) במחלוקת שנויה ורבי נתן היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן היא הכא במאי עסקינן [כ]בציבור דאפילו בטומאה נמי עבדי אי בציבור אמאי אין הבשר נאכל בטומאה גזירה שמא יטמאו הבעלים לאחר זריקה ויאמרו אשתקד לא נטמאנו ואכלנו השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד כי איזדריק דם בעלים טמאים הוו השתא בעלים טהורין הוו ואיבעית**

ופטורין מלעשות פסח שני, האחרונים שאין להם לאכול כזית חייבין לעשות פסח שני. ר' נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני, שכבר נזרק הדם. ש"מ לר' נתן אכילת פסחים לא מעכבא. ומאי דוחקיה דרב לאוקמה למתני' דקתני

ויאמרו אשתקד נטמאינו ואכלנו, השתא נמי ניכול, ואינהו לא ידעי דאשתקד נטמאו קודם זריקה ונזרק הדם והן טמאין, והשתא בשעת זריקה טהורין הן ואין רשאין לאכלו בטומאה אחרי שנזרק הדם והם טהורין.

תורה אור השלם

1. וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תְּכֻסּוּ עַל הַשֶּׂה:
שמות יב ד
2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם:
שמות יב ו

מוסף רש"י

במכסת. לשון מנוין כמו (ויקרא כז) את מכסת הערכך (לעיל טא.). **אכילת פסחים לא מעכבא.** והא דכתיב (שמות יב) איש לפי אכלו, למצוה (לעיל סט:). **בפסח אחד.** אע"פ שאין בו כזית לכל אחד, דקסבר אכילת פסחים לא מעכבא אלא זריקת דם למזבח (קדושין מב.).

מוסף תוספות

א. בשעת זריקה. תוס' שאנץ.

רבינו חננאל (המשך)

אינו זורק הדם לכתחלה הוא דאינו זורק, הא אם זרק הורצה ואליבא דר' נתן דסבר אכילת פסחים לא מעכבא, נוקמה אפילו בדיעבד אם זרק לא הורצה, דבעינן אכילת פסחים כרבנן דאמרי אכילת פסחים מעכבא. ובסוף שחיטת קדשים אמר רבינא אכילת פסחים מעכבא מדרבה בר רב הונא דאמר וכן ששמע אחר שקיעת החמה. ואוקימנא שמע מינה אכילת פסחים מעכבא. ודייק רבא מדקתני אינו זורק ולא קתני נטמא הבשר והחלב קיים פסול, ש"מ לכתחלה הוא דאינו זורק ואם זרק דאיעבד הורצה. האי תנא סבר אכילת פסחים לא מעכבא. ור' נתן האי איש לפי אכלו למה לי, אמר לך בעינן גברא דחזי לאכלו, ואי לא אכיל לא חיישינן. **והא** דת"ר שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו הפסח עצמו כשר ואדם יוצא ידי חובתו נימא ר' נתן היא ולא רבנן. **אפילו** תימא **רבנן** אין מחשבת אוכלין בזריקה. **והא** דת"ר שחטו **בטהרה ואחר כך נטמאו בעלים יזרק הדם בטהרה** ואין הבשר נאכל בטומאה, אינה לדברי הכל אלא במחלוקת שנויא ור' נתן היא. ר' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן, והא מתניתא בציבור היא דעבדי בטומאה, ואמאי אין הבשר נאכל גזרה שמא יטמאו בעלים לאחר זריקה

(ג) [זבחים ק:], ד) לעיל סח. ע"ש זבחים כג. ע"ש, ג) [לעיל סח. וש"נ], ד) [לעיל סט:], ה) קידושין מח: מב. ושם מ' ר' יונתן, ו) [ל"ל תנן], ז) [עי' תו' לעיל סח. ד"ה שחטון], ח) [לעיל סח:], ט) [ל"ל אלעזר], י) [ל"ל שחטו למולין].